

ПОКУТСЬКО-ГУЦУЛЬСЬКІ ОЙКОНІМІЙНІ ПАРАЛЕЛІ

У статті зроблено спробу порівняти на сучасному рівні ойконімію Покуття і Гуцульщини, в результаті якої встановлено: 1) істотне домінування на території Покуття ойконімів, що походять від антропонімів, над ойконімами, що походять від апелятивів, гідронімів і мікротопонімів, а на території Гуцульщини, навпаки, домінування других над першими; 2) відсутність в ойконімії Гуцульщини окремих моделей назв поселень, мотивованих антропонімами. Це пояснюємо порівняно пізнім часом заселення цієї території.

Ключові слова: антропонім, ойконім, гідронім, мікротопонім.

Щоб виявити характерні особливості ойконімії конкретної території, потрібно порівняти її з ойконімією іншої приблизно однакової за площею суміжної чи віддаленої території. Найвідповіднішою для порівняння ойконімії Покуття видалася нам ойконімія сусідньої Гуцульщини. Для реалізації такої ідеї було вирішено використати праці С. Грабця «Географічні назви Гуцульщини» [5] і Д. Бучка «Походження назв населених пунктів Покуття» [1]. Наявність монографічних досліджень ойконімії обох регіонів, здавалося, дасть можливість легко реалізувати задум. Однак виявилось, що підходить до вивчення ойконімії цих регіонів у названих працях цілком відмінні. По-перше, сьогодні неприйнятними є більшість етимологій ойконімів, які запропонував С. Грабець; по-друге, до складу Гуцульщини автор зарахував лише ті терени, які перебувають у межах сучасної Івано-Франківської області, залишаючи поза увагою поселення гуцулів на території Закарпатської та Чернівецької областей; по-третє, крім власне самих назв поселень, С. Грабець подав також значну кількість назв частин населених пунктів, які не зафіксовано як хутори навіть у найповнішому українському адміністративно-територіальному

довіднику України з 1947 р. [АТП], а тому ці дані не можна використати для порівняння. Беручи до уваги сказане, праця С. Грабця не могла стати основним джерелом для порівняння ойконімії Гуцульщини і Покуття, тому для написання розвідки ми використали праці Ю. Карпенка [3] та М. Габорака [2].

Ономастичні студії давно стверджують, що характер топонімії конкретної території значною мірою залежить від її фізико-географічних особливостей, часу заселення, а також від ступеня її господарського освоєння. З власного досвіду вивчення ойконімії різних регіонів України можемо стверджувати, що виняткове значення для формування і функціонування назв поселень на конкретній території мають також суспільно-політичні й економічні умови в державі взагалі. Підтвердженням останнього може бути стан топонімії в колишньому Радянському Союзі, коли після смерті чергового високопоставленого партійного функціонера назва будь-якого середнього за величиною населеного пункту могла бути перейменована на його честь.

У дотеперішній ономастичній літературі назви як мікро-, так і макрооб'єктів традиційно поділяють на відапелятивні та відонімні. Деякі ав-

тори регіональних досліджень чисельність відапелятивних ойконімів нерідко встановлюють в обсязі 20–30 % від загальної кількості назв поселень [5, с. 254; 6, с. 267]. Поділ ойконімів на відапелятивні та відонімні цілком правильний, однак, на нашу думку, кількість відапелятивних ойконімів на будь-якій території України, яку заселено природним шляхом давно, не може перевищувати 10–20 %. Надто багато відапелятивних ойконімів дослідники визначають тому, що до відапелятивних вони традиційно зараховують назви тих поселень, в основах яких засвідчено географічну термінологію на означення рельєфно-ландшафтних або топографічних особливостей певної території.

У сучасній ономастиці досі існують окремі положення, які свого часу висловили авторитетні вчені та які за традицією сприймаються як абсолютно правильні, а тому не підлягають жодному сумніву. Йдеться, зокрема, про використання терміна «родові назви» для ойконімів на *-и/-і* (на зразок *Клими, Петраші*), хоча такі назви насправді вказують не на рід, а на родину (сім'ю) засновника поселення, а також про зарахування до відапелятивних усіх ойконімів, в основах яких засвідчені географічні топографічні назви. Якщо б ішлося про мікротопоніми (анойконіми) *Глинна, Долина* (назви полів), *Гора* (назва лісу), *Руда* (назва луку), то такі назви справді сигналізують, що на цьому полі є глинистий ґрунт, що поле розташоване нижче рівня навколишнього простору, що ліс розміщений на горі і т. ін. Коли ж ідеться про ойконіми *Глинна, Долина, Гора, Руда*, то такі назви в жодному разі не характеризують суті цих об'єктів (поселень). Очевидно, первісно це були назви полів, долин чи інших незаселених мікрооб'єктів, на яких згодом постали поселення. Таким чином, відапелятивними, на нашу думку, можна вважати лише ті ойконіми, які походять від загальних назв, що позначають конкретні типи поселень, напр.: *Городок, Місто, Новоселиця, Новосілка, Осада, Село, Селище, Хутір; Воля, Волиця, Слобідка* і т. п., а також ойконіми на зразок *Довге, Красна, Лядське, Надвіна*, що утворилися з колишніх атрибутивних складених назв поселень, субстантивні компоненти яких називали конкретні типи поселень: *Довге [Село], Красна [Слобода], Лядське [Село], Надвірна [Осада]*. У процесі функціонування дволексемних назв їх субстантивні компоненти поступово втрачали свою номінативно-диференціовальну роль і через певний час уже не вживалися, а їх функцію перебравали на себе атрибути, які й стали однолексемними назвами об'єктів. На жаль, у більшості випадків сьогодні не знаємо, на що – тип поселення чи інший географічний об'єкт – первісно вказував іменник, з яким уживали аналізо-

ваний тепер уже субстантивований прикметник. Наприклад, назва поселення *Довге* може походити від складеної дволексемної назви *Довге Село* або ж *Довге Поле*, назва села *Пасічна* могла виникнути від *Пасічна Осада (Слобідка)* або ж *Пасічна Поляна*. Тому, не спираючись на діахронічні монографічні дослідження, важко безапеляційно стверджувати, що конкретна прикметникова за походженням назва населеного пункту – відапелятивний ойконім. У ряді випадків, зараховуючи такі атрибутивні ойконіми до відапелятивних назв, слід враховувати й певні екстралінгвальні фактори. Так, ойконіми *Лядське, Татарське, Угорське* з повним правом визначаємо як відапелятивні, тому що субстантивним компонентом при цих атрибутах міг бути лише іменник *село*. Водночас ойконіми на зразок *Глинна, Камінна, Пісочна* кваліфікуємо як відонімні, точніше відмікротопонімні, оскільки вони з'явилися, найімовірніше, в результаті перенесення назв конкретних примітних на цій території незаселених об'єктів на виниклі тут поселення.

Вивчаючи ойконімію Покуття і Гуцульщини, дотримуємося викладених вище принципів щодо поділу ойконімів на відапелятивні та відонімні.

На території Покуття сьогодні налічують 295 поселень без хуторів, а на території Гуцульщини – лише 164 (за даними довідника адміністративно-територіального устрою України з 1987 р. [АТУ]). Така суттєва різниця у кількості поселень (а відповідно і їх назв) у визначених регіонах спричинена насамперед тим, що велику частину Гуцульщини займають гори, а тому меншою є густина заселення цього краю.

Ойконіми України за їх лексико-мотиваційними ознаками поділяємо на дві групи: 1) відапелятивні та 2) відонімні.

1. *Відапелятивні* ойконіми за морфологічними ознаками є іменниками або прикметниками. Перші виникли в результаті онімізації однойменних з назвами поселень апелятивів, а другі – у результаті субстантивації атрибутів з первісно дволексемних назв поселень після відпадання їх субстантивного компонента.

1.1. Відапелятивні ойконіми-іменники Покуття засвідчені такими назвами: *Новоселиця, Новосілка, Сідлище (=Селище), Слобідка, Слобода*. Сюди ж зараховуємо назву села *Городниця* (пор. *город, городин* «город, місто» [ЕС, I, с. 57], **городниця*, відприкметниковий дериват з псл. **grdънь* «міський», рос. діал. *городица* «давнє городище» [ЭССЯ, VII, с. 33]), *Княждвір, Монастирок, Отиня* (<*вотнина* «маєток, батьківщина» [ЕСЛГН, с. 36] або ж це дериват від антропоніма *Отнин* (<*Ота* [Мор., с. 145] + *-ин*) у формі родового відмінка), *Погоня* (<*погоня*

«місце перебування, проживання замкових слуг, що розвозять пошту, пакети»), всього 13 назв (4,4 % від усіх назв поселень Покуття).

Відапелятивні ойконіми Гуцульщини, відповідно до визначеного вище критерію, запрезентовані лише назвами *Город, Слобідка* (1,2 %).

1.2. Відапелятивні ойконіми-прикметники Покуття представлені ще меншою кількістю назв. До них належать: *Красна, Лядське* (давн. Лядське-Шляхетське), *Надвірна, Надорожна, Назірна, Пасічна, Старуна* (старе поселення) – лише 7 назв. На Гуцульщині відапелятивних ойконімів-прикметників не засвідчено.

Усі (іменникові та прикметникові) відапелятивні ойконіми Покуття становлять лише 20 назв, або 6,74 % від ойконімів досліджуваного регіону.

2. Відонімні ойконіми поділяємо на підгрупи: 1) відантропонімні у формі однини або множини; 2) утворені від локально-етнічних назв; 3) відгідронімні; 4) відоронімні; 5) відмікротопонімні.

2.1. Відантропонімні ойконіми творилися від антропонімів безпосередньо або опосередковано – коли від антропонімів творилися назви лише груп людей, а потім найменування цих людей ставали назвами тих поселень, де вони жили.

Першу групу ойконімів презентують назви у формі однини, які утворені від конкретних антропонімів за допомогою ойконімотворчих формантів, що виражають належність номінованих об'єктів особам, названим в основах цих ойконімів. У різні хронологічні періоди належність виражали різні суфікси.

Ойконіми на *-jь (-*je). Формант *-jь (-*je) за своїм походженням і функціонуванням належить до праслов'янського періоду, а назви поселень з цим формантом творилися лише до початку XIII ст. Власне тому й ойконіми, утворені за його допомогою, кваліфікуємо як найархаїчніші на досліджуваній території. До цієї моделі належать такі назви: *Бабче* (<Бабко + *-je), *Белелуя*, давн. Бе(і)лолой (<*Бѣлолой + *-jь, пор. Бѣлославъ [Мор., с. 32]), *Вербіж* (<*Вербог + *-jь, пор. Вербославъ [Мор., с. 37]), *Княже, Милування* (<Милованъ [Мор., с. 124] + *-je), *Михальче, Незвисько* (<*Незвиск + *-je, пор. Звеславъ, Незволен [Мор., с. 89, 136]), *Олеша* (<Олех(ш) [Мор., с. 143] + *-ja), *Перерісль* (<*Переросл + *-jь, пор. Перенъгъ [Мор., с. 149]), *Пищаче* (<Пищак [Богд., с. 240] + *-je), *Пнів'є*, суч. Пнів (<*Пнів + *-je, пор. Пневъ [Туп., с. 696]), *Товмач*, суч. *Тлумач* (<*Толмак + *-jь, пор. Толимъ, Толимиръ [Мор., с. 193]), *Уніж*, давн. *Войніж* (<Войнъгъ [Мор., с. 45] + *-jь), *Хотимир* (<Хотимиръ [Мор., с. 201] + *-jь), усього 16 назв (5,42 %).

На території Гуцульщини з формантом *-jь (-*je) утворено лише поодинокі назви поселень:

Жаб'є (сучас. Верховина), *Космач, Яремче*; до цієї групи слід, очевидно, зарахувати й ойконім *Богдан*, який, проте, уперше зафіксовано в 1947 р., але як такий, що існує давніше [АТП, с. 687] (2,43 %).

Ойконіми на -ів (-ова, -ове), -ин (-ина). Ці моделі назв поселень, хоча й належать до найдавніших у слов'янській топонімії, утворилися дещо пізніше від назв на *-jь (-*je). Суфікси **-ів** (<-ов) і **-ин** були і залишаються основними засобами вираження належності певних реалій конкретним особам. Твірними основами ойконімів на **-ів** (<-ов) та **-ин** є імена (християнські й автохтонні слов'янські) або прізвиська (сімейно-родові й індивідуальні). На Покутті засвідчено 78 назв (26,4 %) цієї моделі: *Борців, Будзин, Будилів, Воронів, Гостів, Добротів, Жукотин, Заболотів, Ісаків, Княгинин, Молодилів, Молодятин, Нижнів, Обертин, Петрилів, Снятин, Хлібичин, Ценева, Чернятин, Ясенів* та ін.

На Гуцульщині назв на **-ів (-ова, -ове), -ин** значно менше: *Бабин, Білин, Березів, Битків, Великий Бичків, Гриньова* (сучас. Гринява), *Де(і)лятин, Конятин, Косів, Микуличин, Путилів* (сучас. Путила), *Рахів, Симакова* (сучас. Самакова), *Стопчатів, Селятин, Татарів, Тудів* (сучас. Тюдів), *Хороцева, Яворів* й ін., усього 28 назв (17 %).

Ойконіми на -івка. Цю модель ойконімів кваліфікують як найновішу за часом свого виникнення. Як і ойконіми розглянутих вище моделей, назви поселень на **-івка** майже завжди виражають належність. Твірними основами цих ойконімів на Покутті є імена (переважно християнські) та прізвиська чи навіть прізвища: *Альбівка* (сучас. Шевченкове), *Антонівка, Зібранівка, Іванівка, Ковалівка, Королівка, Трофанівка, Хом'яківка* та ін., усього 28 назв (9,49 %). На території Гуцульщини є лише чотири назви, утворені за допомогою суфікса **-івка**: *Галицівка, Костилівка, Соколівка, Черганівка* (2,44 %). Причину цього феномену слід, очевидно, шукати в суспільній, господарській і навіть ментальній площині гуцулів.

Лише двома прикладами на Покутті проілюстровано спосіб вираження належності формою **родового відмінка** однини, що характерний для апелятивної лексики. Це назви поселень *Городенка* (від антропоніма Городенко [Ред., I, с. 236]) і *Турка* (від антропоніма Турко [Ред., II, с. 1076]) (0,68 %). Стільки ж назв цієї моделі фіксуємо і на Гуцульщині: *Брелоя* і *Видричка* (пор. Видра, Видрин [Ред., I, с. 146]) (1,2 %).

Відантропонімним за походженням є покутський ойконім *Товмачик* (демінітивний варіант назви *Товмач*, сучас. Тлумач).

Територія Покуття, без сумніву, належить до найдавніше заселених територій України. Підтвердженням цього є насамперед наявність тут

архаїчних моделей ойконімів на **-їь, -їв (<ов), -їнн*, а також той факт, що твірними основами багатьох з них є давньослов'янські (давньоукраїнські) композитні та відкомполітні імена на зразок **Білолой, *Вербог, Войніг, Гост* (<Гостислав), *Далеш* (<Далєбор), *Доброт* (<Добротїх), *Хотимир* й ін.

Другу групу відантропонімних ойконімів творять назви населених пунктів у формі множини на *-їчі, -ївці/-їнці*, формування яких сягає початку другого тисячоліття н. е., та назви на *-ї/-ї*. Ці ойконіми спершу були назвами жителів, які вони (жителі) отримали від імен своїх патронів, власників, засновників родин, а згодом найменування людей (*патронїми, родинні назви*) стали назвами тих поселень, у яких ці люди жили. Таким чином, назви людей є прямими відантропонімними дериватами, а назви поселень – опосередковано відантропонімними. Саме тому й назви населених пунктів, які походять від патронімів і родинних назв, правомірно називати відпатронімними і відродинними.

Відпатронімні ойконіми. До найдавніших загальнослов'янських моделей назв поселень належать ойконіми на *-їчі*. На території Покуття вони запрезентовані лише назвами *Добєславїчі* (сучас. Дебєславці), *Грбїчі* (з XVII ст. вживають лише у формі однини – Грбїч), *Корнїчі, Полагїчі* (1,35 %). Значно більшою кількістю прикладів засвідчені відпатронімні ойконіми на *-ївці/-їнці* на зразок *Браткївці, Вовкївці, Ганькївці, Дяткївці, Замулїнці, Ілїнці, Копачинці, Ляхївці, Маркївці, Топорївці, Шєнарївці*, усього 25 назв (8,45 %). В ойконімії Гуцульщини є лише дві назви на *-їчі*: *Маринїчі* та *Пїдзахарїчі*. Вони локалізуються на території Чернівецької області і зовсім не представлені в ойконімії двох інших областей. Характерно, що на території Гуцульщини зовсім не виявлено жодного ойконіма на *-ївці/-їнці*, які на території центральних і східних районів Чернівецької області належать до найчастіше вживаних [4, с. 86–88].

Вїдродинні ойконіми теж давні, але значно новїші, нїж вїдпатронїмні назви населених пунктів. Етимонами цих ойконїмів були назви окремих родин або тїльки сїмей. У слов'янськїй (зокрема у польськїй) ономастїцї їх традиційно продовжують називати родовими назвами, хоча насправдї ці ойконїми виникли через кїлька столїть пїсля їснування родового ладу. На території Покуття назви на *-ї/-ї* широко фїксуютьсї в писемних пам'ятках, починаючи з XIV–XV ст., напр.: *Бортнїки, Бучачкї, Годї, Жабокрукї, Журакї, Кривотулї, Кривобродї, Мельнїки, Пїлїпї, Руднїки, Сєрафїнїцї, Стрїганїцї, Тучапї, Угорнїки*. До цїєї групи ми зараховуємо ще ойконїм *Воскрєсїнїцї*, а також назви на *-їни*, які становлять множинну форму вїд антропонїмів на

-їни: *Бєрєм'їни, Драгомирчанї* й назви *Богородчанї* і *Старї Богородчанї*, якї, як і назва *Воскрєсїнїцї*, походять вїд найменування людєй, що належали вїдповїдно до церкви Воскрєсїння Господнього і Св. Богородїцї, разом 27 назв (9,1 %). В ойконїмїконї Гуцульщини налічуєтьсї 16 назв цїєї моделї: *Голошїни, Квасї, Кїселїцї, Клімпуншї, Кобаки, Ославї (Бїльшї і Меншї), Пєтрашї, Сєргїї, Хоровї, Шпєткї* та ін. (9,75 %).

Назви поселень типу *Бортнїки, Мельнїки, Попельнїки, Руднїки* розглядаємо у складї вїдродинних, хоча в польськїй ономастїчнїй лїтературї їх найчастїше квалїфїкують як «службовї», тобто професїїні, що могли утворюватисї вїд назв людєй за їх заняттям, професїєю, і розглядають окремо вїд «родових». Ми, одначє, не заперечуючи можливостї їх утворєння вїд апєлятивних професїїних назв, схїляємося до думкї, що етимонами цих ойконїмів є одноїменнї з апєлятивами антропонїми, мотивованї вїдповїдними загальними назвами людєй. В ономастїконах часто фїксуютьсї прїзвища *Бортнїк, Мельнїк, Попє(ї)льнїк, Руднїк* і под. За таким самим критерїєм розглядаємо серед вїдродинних і назву *Угорнїки*.

2.2. Окрему групу вїдонїмних ойконїмів творять назви населених пунктів у формї множини на *-їни/-їни* та *-ї*. Ойконїми на *-їни/-їни* у сучаснїй ономастїчнїй лїтературї найчастїше називають локально-єтнїчними, пов'язуючи їх певним чином з давнїми єтнонїмами на *-їни/-їни*: *бужанї, дєрєвлянї, мураванї*, а також з мїсцем поселєння, проживання цих людєй. Назви поселєнь на *-їни/-їни* первїсно були найменуваннями груп людєй, якї отримали свою назву вїд особливостєй тїєї мїсцевостї, на якїй вони осєлилися або з якїй перєсєлилися. Цю модель ойконїмів на території Покуття презентують *Добровлянї, Озерянї, Монастїрчанї*, а також ойконїми *Красноставї* (м. Красностав), *Тїсменїчанї* (м. Тїсмениця). Смыслово ідєнтїчними до назв на *-їни/-їни* є також множиннї назви на *-ї* (переважно прєфїксальнї), якї теж первїсно були найменуваннями груп людєй за мїсцем їхнього осєлєння на конкретнїй території, напр.: *Задубрївїцї, Закрївїцї, Пїдвєрбїцї, Пїдгаїчїкї* (можливо, ця назва є демїнїтивним варїантом назви м. Пїдгаїцї), *Чорнолїзїцї*, разом 11 назв (6,7 %). На території Гуцульщини назви цїєї моделї не зафїксовано.

2.3. Вїдгїдронїмнї ойконїми. Однї з таких назв поселєнь виникли внаслїдок перенєсєння назв рїчок чи потокїв на виниклї поруч з ними поселєння, напр.: *Бїлка* (пор. р. Бїлка), *Лїсна Вєлєснїцї* (р. Вєлєснїця), аналогїчно утворїлися й ойконїми *Вєрбовєць* (тепер Вєрбївцї), *Вїшнївка, Вїльховєць*, *Вїльшанїцї, Вовчїнєць, Ворона, Дзвїнїч, Орєлєць, Тїсменїцї* та ін. До цїєї групи зарахову-

емо частину ойконімів, які не мають прямого підтвердження існування однойменних гідронімів, однак є відгідронімними, бо мотивовані назвами конкретних гідрооб'єктів: *Вікно* (вікно «місце в болоті, не заросле водоростями, джерело» [ЕС, I, с. 398]), *Саджава* (саджава, саджавка «ставок для розведення риб» [Мар., с. 248]), *Солотвина* (солотвина «соляне болото, солончак» [Гр., IV, с. 167]), *Тростянець*, *Узин* (<?узмінь «найглибше місце в ріці зі швидкою течією» [Гр., IV, с. 325]), *Устя*, разом 33 назви (11,2 %).

Відгідронімні ойконіми Гуцульщини є різними за походженням, напр.: *Акрешори* (р. Акрешора, пор. рум. асгішоґ «кислий, кислуватий» [РУС, с. 16]), *Бісків* (р. Біскова), *Дихтинець* (р. Дихтинець), аналогічно утворилися й назви поселень: *Бистрець*, *Лустун*, *Люча*, *Пістинь*, *Рипень*, *Річка*, *Солотвина*, *Товарниця*, *Тростянець*, *Шепіт*, *Яблонниця*, разом 32 назви. Сюди ж належать ойконіми, що походять від гідронімів у формі субстантивованих прикметників: *Андреківське*, *Вільховатий*, *Водяне*, *Лопушина*, *Руська*, *Сітний*, *Текуча* та под. До цієї групи зараховуємо, як і в ойконімії Покуття, ряд назв поселень, що не мають прямого підтвердження існування однойменних гідронімів, але вони мотивовані назвами конкретних гідрооб'єктів, напр.: *Багна*, *Водиця*, *Голови* (*голова*, *головиця* «витік ріки, джерело» [Мар., с. 223]), *Розтоки*, *Усть-Путилів*, *Устеріки*, разом 48 назв (29,2 %).

2.4. Відоронімні ойконіми. До складу цієї групи назв поселень Гуцульщини входять: *Випчина*, *Говерла*, *Греблина*, *Дземброня*, *Діл*, *Присліп*, *Соколовиця*, *Ясиня* та ін., а також назви у формі субстантивованих прикметників: *Ділове*, *Круглий*, *Околена*, *Поляківське*, *Соколий*, *Стебний*, *Тесницька*, усього оронімами мотивовано 16 назв поселень (9,75 %).

2.5. Відмікротопонімні ойконіми. Відонімними вважаємо також ті ойконіми, які походять від мікротопонімів, що мотивовані: а) назвами на означення рельєфно-ландшафтних особливостей місцевості, на яких розміщені відповідні поселення на зразок: *Глинки*, *Долина*, *Кам'янки*, *Коломия* (*коломия* «глибокий вибій, наповнений водою» [Гр., II, с. 272]), *Кутище*, *Луг*, *Острівець*, *Росохач*, *Рунгури* та ін.; б) назвами рослин, напр.: *Виноград*, *Гвізд* (*гвізд* «ліс у гірській місцевості» [ЕС, I, с. 486]), *Гвіздець*, *Грушка*, *Діброва*, *Липники*, *Хоросна*, *Ясинки* та ін., усього 29 назв; в) назвами примітних на визначеній території створених людиною об'єктів на зразок: *Майдан*, *Мостище*, *Стебник*, *Торговиця*, *Трач* (трач «тартак»), *Іспас*, *Троїця*, усього 8 назв; два останні ойконіми походять від назв церков, посвячених на честь Ісуса Христа і Святої Троїці.

Від мікротопонімів походять ще назви населених пунктів, що мають форму субстантивованих прикметників: *Буківна*, *Глибока*, *Довге*, *Ка-*

мінна, а також назви поселень конфіксальної та префіксальної будови на зразок: *Забережжя*, *Завалля*, *Загайпіль*, *Загвіздя*, *Залуччя*, *Передівання*, *Підвисоке*, *Підлужжя*, *Підпечери*, *Побережжя*, усього 11 назв. Разом від мікротопонімів утворено на Покутті 52 назви (17,63 %).

В ойконімії Гуцульщини до відмікротопонімних належать назви поселень: *Виженка*, *Вижняця*, *Ворохта*, *Довгополе*, *Зелена*, *Кривополе*, *Кути*, *Лазецина* (лаз «рівнинна, гірська лука» [Мар., с. 234]), *Перехресне*, *Шешори* (рум. șesuri «низовина, рівнина» [РУС, с. 459]), *Ями* (разом 22 назви), а також назви поселень у формі субстантивованих прикметників: *Плоска*, *Рибно*, *Рижа*, *Ямна* (4 назви). До відмікротопонімних зараховуємо й ойконіми, основи яких є омоніміями з назвами рослин, напр.: *Барвінкова*, *Білоберезка*, *Брустури*, *Красноілля*, *Смодна*, *См(н)ідавка* (рум. smîdă «молодий густий ліс, чагарник» [РУС, с. 430]), всього 8 назв. Сюди ж включаємо й ойконіми, в основах яких засвідчені назви примітних на місцевості створених людиною об'єктів на зразок: *Баня-Березів* (баня «солеварня, копальня» [ЕС, I, с. 136]), *Майдан* (сучас. Букове), *Пасічне* (сучас. Пасічна), *Прокурава* (рум. răcura «ропа, земний віск; мазут, колісна мазь», rгосură «доставляти, добувати» [РУС, с. 340, 374]), *Біла Церква*. Відмікротопонімними, без сумніву, є конфіксальні та префіксальні ойконіми: *Замагорів*, *Замогіла*, *Заріччя*, *Міжброди*. Усього від мікротопонімів утворено на території Гуцульщини 40 назв, що становить 24,54 % від усіх аналізованих назв поселень цього краю.

Результати порівняльного аналізу ойконімії Покуття і Гуцульщини подаємо у таблиці 1.

Здійснений вище порівняльний аналіз ойконімії Покуття і Гуцульщини дає змогу зробити такі висновки:

1. Виникнення та становлення ойконімії систем Покуття і Гуцульщини здійснювалося в різні періоди. Доказом цього є неоднакова кількість мотиваційно-словотвірних моделей ойконімів на цих територіях, а також різна наповненість їх відповідними назвами поселень.
2. В ойконімії Покуття більшість становлять ті назви поселень, які безпосередньо та опосередковано творилися від антропонімів, тобто є назвами посесивними (на **-*їь**, **-ів**, **-ин**, **-івка**), відпатронімними (на **-ичі**, **-івці/-инці**), відродинними (на **-и/-і**), а в ойконімії Гуцульщини домінують ойконіми, які походять від гідронімів, оронімів і мікротопонімів.
3. В ойконімії Покуття значно чисельніше, ніж на Гуцульщині, реалізуються найархаїчніші словотвірні моделі назв поселень на **-*їь** (**-*їе**), **-ів** (**<-ов**), **-ин**, **-ичі**, **-івці/-инці**, **-ани** та ін., що свідчить про більш раннє заселення території Покуття.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз ойконімії Покуття та Гуцульщини

Мотиваційно-словотвірні групи ойконімів	Покуття		Гуцульщина	
	Кількість	%	Кількість	%
1. Відапелятивні ойконіми	20	6,7	2	1,23
2. Відонімні ойконіми				
2.1. Відантропонімні ойконіми				
– назви на -*їь (-*je)	16	5,4	4	2,44
– назви на -їв, -їн	78	26,4	28	17,18
– назви на -ївка	28	9,46	4	2,44
– назви у формі род. відм. однини	2	0,65	2	1,23
Відпатронімні				
– назви на -їчі	4	1,35		
– назви на -ївці/-їнці	25	8,47	2	1,23
Відродинні ойконіми				
– назви на -ї/-ї, -їни	27	9,1	16	9,8
2.2. Ойконіми від локально-етнічних назв на -їни, -ї	11	3,7		
2.3. Відгідронімні ойконіми	33	11,1	49	30
2.4. Відоронімні ойконіми			16	9,8
2.5. Відмікротопонімні ойконіми	52	17,6	41	24,65
Разом:	295	100	164	100

Список скорочень використаних джерел

- АТП – Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 р. – К. : Укр. вид-во політ. літ-ри, 1947. – 1064 с.
 АТУ – Українська РСР. Адміністративно-територіальний устрій на 1 січня 1987 р. – К. : УРЕ, 1987. – 504 с.
 Богд. – Богдан Ф. Словник українських прізвищ у Канаді / Ф. Богдан. – Вінніпег ; Ванкувер : Накладом ономастичної комісії УВАН, 1974. – 354 с.
 Гр. – Словарь української мови / [упорядкував, з додатком власного матеріалу, Б. Грінченко]. – К., 1958–1959. – Т. I–IV.
 ЕС – Етимологічний словник української мови : [у 7 т.] / [за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Наук. думка, 1982–2006. – Т. 1–5.
 ЕСЛГН – Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі / І. М. Железняк, А. П. Корепанова, Л. Т. Масенко, О. С. Стрижак ; ред. О. С. Стрижак / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наук. думка, 1985. – 253 с.
 ЭССЯ – Этимологический словарь славянских языков. Праoslavянский лексический фонд / [под ред. О. Н. Трубачева]. – М. : Наука, 1974–1990. – Вып. 1–17.
 Мар. – Марусенко Т. Материали к словарю украинских географических апеллятивов (название рельефов) / Т. Марусенко // Полесье (Лингвистика. Археология. Топонимика). – М. : Наука, 1968. – С. 206–255.
 Мор. – Славянский именослов или собрание славянских личных имен в алфавитном порядке / [составлен св. М. Моршкиным]. – СПб., 1867. – 108 + 213 с.
 Ред. – Редько Ю. Словник сучасних українських прізвищ : [у 2 т.] / Ю. Редько ; [ред. Д. Гринчишин]. – Львів : НТШ, 2007. – Т. I–II.
 РУС – Румынсько-український словник / [уклад. С. Дгараса]. – Бухарест, 1963. – 561 с.
 Туп. – Тупиков Н. М. Словарь древнерусских личных собственных имен / Н. М. Тупиков. – СПб., 1903 // Slavische Forschungen. – Köln-Wien, 1989. – В. 58.

Список літератури

- Бучко Д. Походження назв населених пунктів Покуття / Д. Бучко. – Львів : Світ, 1990. – 144 с.
- Габора М. Назви поселень Івано-Франківщини (Бойківщина, Гуцульщина та Опілля) : [історико-етимологічний словник] / М. Габора. – Івано-Франківськ : ПрутПринт, 2007. – 198 с.
- Карпенко Ю. Конспект лекцій. Топоніміка гірських районів Чернівецької області / Ю. Карпенко. – Чернівці : ЧДУ, 1964. – 80 с.
- Карпенко Ю. Топонімія Буковини / Ю. Карпенко. – К. : Наук. думка, 1973. – 238 с.
- Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny / S. Hrabec. – Kraków, 1950. – 253 s.
- Kamińska M. Nazwy miejscowe dawnego województwa Sandomierskiego, cz. 1–2 / M. Kamińska. – Wrocław etc. : PAN, 1964–1965.
- Kondratiuk M. Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostoczczyzny / M. Kondratiuk. – Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk : PAN, 1974. – 304 s.

H. Buchko, D. Buchko

PARALLELS BETWEEN OIKONYMIES OF POKUTTIA AND HUTSULIA

This paper offers a contemporary study comparing oikonymies of Pokuttia and Hutsulia. The main conclusions of the study are (1) in Pokuttia, oikonyms derived from anthroponyms substantially dominate oikonyms derived from appellatives, hydronyms, and microtoponyms, while in Hutsulia, the situation is reversed, and the latter type of oikonyms dominates over the former; (2) some models of populated place names motivated by anthroponyms are absent in the oikonymy of Hutsulia, which can be explained by the relatively recent time of Hutsulia population.

Keywords: anthroponym, oikonym, hydronym, microtoponym.

Матеріал надійшов 22.02.2012